

Siegfried Lenz

De man in de stroom

Uit het Duits vertaald door L. Coutinho
Volledig herzien door Frank Schuitemaker

VAN GENNEP | AMSTERDAM

Hij lag rustig in het zand, hij lag alleen in het donker bij de rivier, zijn hoofd rustte op zijn handen en zijn ogen speurden over het water, ernstig en geconcentreerd. Het water dat de rivier onophoudelijk aanvoerde, was troebel, het stroomde gladjes langs, het stroomde voorbij zonder kolken en hindernissen, en de jongen keek eroverheen naar de overkant. Hij hield de lichtjes onder aan de oever in de gaten, hij volgde hun bewegingen, de lichtjes kruisten en sneden elkaar, ze bewogen strak en gelijkmatig door het donker, groene en gele lichtjes. En toen zag hij hoe een driehoekje van lichtjes zich losmaakte van de oever, het maakte zich los uit de andere lichtjes, maakte zich los uit de stad en de stralende lichtvlek erboven, die tot aan de hemel leek te reiken, en draaide de rivier op.

De lichtjesdriehoek van de oude veerboot kwam schuin op de stroming op hem af, geluidloos en langzaam, bewoog zich gestaag en plechtstatig door het donker over de rivier, en de jongen zag de veerboot tegemoet en bleef liggen in het fijne, koude zand.

Hij wachtte tot de veerboot aanlegde aan het houten steigertje, rustig keek hij toe terwijl ze van boord de zware trossen van manillatouw over de bolders gooiden; de laatste beweging van

de veerboot werd nu opgevangen door de touwen, hij kwam tot rust, hij lag krakend en schurend tegen het houten steigertje aan.

Er stapte slechts één man uit, een lange, magere man, hij droeg een oude leren jekker, een katoenen broek en spijkerschoenen, hij liep de loopplank en het steigertje af, hij liep over het pad langs de rivier en sloeg toen af in de richting van het oude huis op de zandheuvel. De jongen zag hem het pad opkomen, hij herkende hem onmiddellijk; hij stond op en holde terug naar boven langs de achterkant van de zandheuvel, en toen de man bij het schuurtje was aangekomen, stond de jongen in de donkere huiskamer naar buiten te kijken. Hij zag hoe de man bij het schuurtje bleef staan, alleen zijn bovenlichaam kwam uit de schaduw tevoorschijn. Hij stond daar eenzaam en roerloos en keek om naar de veerboot, die van wal was gestoken en schuin tegen de stroming in ploegde en wegvoer.

Het huis was klein, het was laag en zwart van ouderdom, en het lag eenzaam op de zandheuvel, bewaakt door een armoe-dige heg die aan de achterkant ophield. Aan de achterkant lag een open stuk, tochtig en vol opgewaaid zand, slechts enkele passen groot, en daar stond de schuur, daar lagen planken en delen van oude boten, en aan de achterkant was ook de voordeur.

De jongen wachtte tot de man uit de schaduw kwam en naar het huis toe liep, en toen hij de spijkerschoenen op de stenen vloer hoorde, holde hij naar achteren en glipte zijn bed in, onder de deken. Hij rolde zich op, alleen zijn jonge, ernstige gezicht en zijn door de zon gebleekte haren kwamen onder de deken uit, zijn handen lagen tot vuisten gebald tegen zijn lichaam gedrukt. Toen de lamp aanflitste,, draaide hij zich om en trok

de deken mee. Hij trok hem helemaal over zijn hoofd en keek door een kiertje naar de man, en hij zag hoe de man zijn jekker uittrok en aan een haak hing, en hoe hij zijn hand in een zak van de jekker stak en er een pakje papieren uithaalde. De man liet de papieren door zijn handen glijden en bekeek ze een voor een oplettend, witte, blauwe papieren, toen stopte hij ze weer in de jaszak, behalve een blauw boekje, en liep langzaam naar het raam. Hij pakte een voetenbank en zette die voor een kist met een kleurig tafelzeiltje erop, en toen ging hij zitten. Hij legde zijn blauwe duikerboekje op de kist en begon te bladeren, hij las het helemaal door zonder een spier te vertrekken, en het bleef doodstil in de kamer. En nadat hij alles had gelezen, bladerde hij terug naar de eerste bladzijde, drukte het boekje met zijn hand plat op de kist en liet het opengeslagen voor zich liggen. Toen stond hij op en trok een scheermesje uit de spiegellijst; hij pakte inkt van de keukentafel, hij haalde een mes en een stukje hout en legde alles op de kist.

De jongen maakte de kier tussen deken en bed wat groter en zag nu hoe de man het scheermesje met het mes in het stukje hout vastklemde en het voorzichtig op het papier zette, zijn vingers bewogen, er ontstond een licht krassend geluid en terwijl hij af en toe het papierschraapsel op de grond blies, blikkerde het scheermesje snel en scherp in het lamplicht.

Het gezicht van de man was ver naar voren gebogen, hij zag er heel oud uit met zijn magere nek, met zijn dunne haren en zijn grote, ruwe handen, die het stukje hout met het scheermesje over het papier bewogen; zo oud heeft hij er zijn hele leven lang niet uitgezien, dacht de jongen, zijn hals is oud, zijn rug is oud, alles aan hem.

Het scheermesje gleed licht en energiek over het papier, het was goed papier, glad, vooroorlogs papier, dat nauwelijks rafelde, en de hoek van het mesje knabbelde voorzichtig aan een cijfer, volgde zorgvuldig de rondingen, wiste het uit, en toen begon het mesje aan een ander cijfer, het werd met zachte druk in het papier geduwd, het bewoog scherp en blikkerend, het kraste met heel zijn heerlijke scherpte door het tweede cijfer en wiste ook dat uit. Van de vier cijfers waren er nu nog maar twee over, zij alleen restten nog van het geboortejaar, en de man blies over de lege plek en veegde die schoon met de rug van zijn hand. Hij schoof het duikerboekje vlak onder de lamp, tilde het op, tilde het tot vlak voor zijn ogen en keurde zijn werk: het was niet onberispelijk, er zaten een paar verse krasjes op de lege plek, maar daar maakte de man zich geen zorgen over. Hij legde het duikerboekje weer op de kist en pakte het mes, een groot mes met een breed, sterk lemmet, en hij klemde zijn vingers er stevig omheen en drukte het lemmet plat op de lege plek. Dit deed hij verscheidene keren, toen streek hij met het platte lemmet over de krasjes, steeds in dezelfde richting, en ten slotte stond hij op en drukte het lemmet met heel zijn gewicht op het boekje: nu waren de krasjes en rafels verdwenen.

Hij liet het boekje opengeslagen liggen. Hij pakte een oude peuk uit zijn jekker en stak die op, ging weer op de voetenbank zitten en rookte en staaarde naar het onvolledige jaartal.

Opeens kneep hij de sigaret uit en gooide het peukje op de vensterbank, hij pakte de inkt, een kroontjespen, een leeg blaadje papier, en terwijl hij het duikerboekje bestudeerde, begon hij te schrijven. Hij schreef cijfers, hij schreef ze onder en naast

elkaar, vergeleek ze met ingespannen gezicht en plotseling schoof hij het oefenblaadje opzij en schreef twee nieuwe cijfers in het duikerboekje. Hij was opnieuw geboren.

Hij wachtte tot de inkt droog was, veegde zijn handen aan zijn broek af, borg mes, scheermesje en inkt op, en toen wapperde hij het boekje heen en weer en perste het ten slotte voorzichtig plat tegen het raam.

De jongen bewoog zich onder de deken om de kier groter te maken; hij ging voorzichtig te werk, maar plotseling werd de deken van hem af gerukt, zodat hij open en bloot op het bed lag. De man liet de deken op de grond vallen; hij torende hoog boven de jongen uit en keek op hem neer, naar de opgetrokken benen, naar het lichaam, naar de in afweer opgeheven handen, en hij bukte zich en boog de handen van de jongen uiteen en ging naast hem zitten. Met zijn handen om de dunne polsen zei hij: 'Waarom slaap je niet?'

De jongen zweeg en keek hem recht aan.

'Geef antwoord,' zei de man.

'Ik was beneden bij het steigertje,' zei de jongen. 'Ik heb op je gewacht.'

De man liet de polsen van de jongen los, hij stond op, hij pakte de deken op en spreidde hem uit over de jongen, en toen zei hij: 'Je bent nog jong, Tim. Je moet veel slapen.'

Ze keken elkaar aan, ze keken elkaar rustig en afwachtend in de ogen, de man had het blauwe duikerboekje in zijn hand, en plotseling veranderde zijn blik, hij werd achterdochtig en onderzoekend, hij ontdekte de ooggetuige.

'Je hebt het gezien, Tim.'

'Ja, vader,' zei de jongen. 'Ja.'

‘Daar begrijp jij niets van,’ zei de man, ‘het gaat je niet aan.’
‘Nee.’

‘Jij gaat hier met niemand over praten, Tim. Je gaat ook je zus niks vertellen. Lena hoeft dit niet te weten. Dat moet je me zweren.’

‘Ik ga het niemand vertellen,’ zei de jongen. ‘Dat zweer ik je.’
‘Hier,’ zei de man, ‘het boekje.’ Tim aarzelde.

‘Pak het aan,’ beval de man.

De jongen gehoorzaamde en pakte het duikerboekje aan. Zijn vingers beefden, hij zag er onthutst uit, hij wilde het boekje op zijn kussen leggen, maar de man beval hem het te openen.

‘Sla het open,’ zei hij.

Tim sloeg het boekje open zonder ernaar te kijken.

‘Zie je iets?’

De jongen keek heel even schuw naar het boekje en onmiddellijk weer terug naar de man; hij schudde zijn hoofd.

‘Je moet heel precies kijken,’ zei de man. ‘Je moet het onderzoeken. Neem er de tijd voor.’

‘Je foto,’ zei de jongen. Hij wees vlug naar de oude, ingeposte foto waarop een jongere man te zien was, met een kranige glimlach, gezond en weldoorvoed.

‘Ja,’ zei de man. ‘Dat is mijn foto, je kent ’m wel. Een mooie foto, hè? Dat is achttien jaar geleden. Maar kijk niet naar de foto, jongen, daar hoef je niet op te letten. Je weet precies wat belangrijk is, waarop het voor ons tweeën aankomt.’

‘Je hebt iets weggekrabd,’ zei de jongen, ‘met een scheermesje.’

‘Waar?’

‘Weet ik niet,’ zei Tim.

‘Zoek het dan, jongen; kom, laat me de plek zien waar ik iets heb weggekrabd. Bekijk alles precies zoals de anderen het zullen bekijken. Vertel me of de plek te zien is.’

Tim hield het boek zo dat het licht van de lamp op het papier viel, hij zag de nieuwe cijfers in het geboortjaar, hij ontdekte dat het scheermesje daar aan het werk was geweest, maar hij deed alsof het vinden van de plek hem moeite kostte. Ten slotte wees hij met zijn vinger naar de nieuwe cijfers en zei: ‘Hier.’

‘Ja,’ zei de man, ‘daar is het. Denk je dat ze ’t zullen zien?’

‘t Is moeilijk te zien,’ zei de jongen. ‘Als je ’t niet weet, zie je het niet zo makkelijk.’

‘Goddank,’ zei de man. ‘Ik heb het geboortjaar veranderd, Tim, ik heb mezelf een paar jaar jonger gemaakt, en misschien zullen ze me nou werk geven.’

‘Ben je d’r weer voor niks geweest?’

‘Ja, jongen, ’t was weer niks. Overal hebben ze mensen nodig vandaag de dag, ze kunnen er niet voldoende krijgen, maar ze willen allemaal alleen maar jongere mensen hebben. Die hoeven ze minder te betalen, dat is ’t ’m. Als ze een oudere man aannemen, moeten ze hem meer geven, ze kunnen ’m minder commanderen, en het voornaamste: ze weten niet hoelang een oudere man nog bij ze blijft. Ze lopen te veel risico met een oudere man, dat loont niet voldoende. Je kunt je niet indenken hoe dat is, je zo onbruikbaar en afgedankt voelen. Ze zijn allemaal heel beleefd tegen je. Als je komt, word je direct te woord gestaan, en ze zeggen ook niet meteen waar ’t op staat. Eerst sturen ze je van ’t kastje naar de muur, en iedereen is enorm vriendelijk en biedt je een stoel aan, en ze verbeelden zich allemaal dat ze geweldig veel voor je willen

doen, en ze sturen je met grote verwachtingen door. Je mag op allerlei verschillende soorten stoelen zitten, en je kunt niks zeggen, want ze zijn tegenwoordig geweldig beleefd, en als je eindelijk iets wilt zeggen, dan merk je dat je al buiten staat in de zon en dat een beleefde portier je nakijkt. En al die tijd heb je niet eens gemerkt dat ze je voortdurend hebben getaxeerd en je geen cent meer waard vonden. 't Wrak zit te diep in de modder, berging is niet meer rendabel. Je gaat zelfs weg met het idee dat ze het alleen voor je bestwil doen als ze je geen werk meer geven, ze sturen je weg uit louter goedheid en medeleven, omdat ze je dit werk niet meer willen aandoen; want juist het werk van een duiker stelt hoge eisen aan een man, en ze weten van betrouwbare deskundigen dat een duiker van vijftig een boel stikstof in z'n bloed heeft en een risico oplevert.

Maar ik geef het niet op, ik kan het nog niet opgeven, want we hebben nog van alles nodig, Lena en jij, en daarom ga ik er nog een keer heen, jongen, naar een andere firma. Aan de Oostzee kende iedereen me, maar hier in de stad weet bijna niemand wie ik ben. Het zal me lukken, Tim.'

'Ze zullen het niet merken, vader,' zei de jongen. 'Wie het niet weet, ziet het niet.'

Ze zwegen, want ze hoorden zachte voetstappen, ze keken naar de deur en even later ging de deur open en kwam Lena binnen. Ze was heel jong en bleek, ze had zwart, stevig haar en hoge jukbeenderen. Lena was negentien en verwachtte een kind. Ze bleef naast de deur staan en keek naar de man en de jongen, ze keek hen met haar zwarte ogen vol verwachting aan, en toen ze bleven zwijgen, zei ze: 'Ik sliep al. Ik droomde dat

er iemand was gekomen. Toen werd ik wakker en hoorde jullie praten. Zal ik thee zetten, vader?’

‘Nee,’ zei de man, ‘nee, kindje. We gaan nu allemaal slapen. Ik ben tevreden vandaag, o god, sinds we hier zijn ben ik voor het eerst tevreden.’

‘Ik heb je bed al opgemaakt,’ zei het meisje.

‘Fijn,’ zei hij, ‘ik ga naar boven.’

De man stond nog naast het bed van de jongen, hij stond daar even te aarzelen, maar opeens stak hij zijn hand uit, zijn grote, bruine, bevende hand, hij stak die uit naar de jongen, glimlachend als naar een medeplichtige, en de jongen pakte die hand en begroef er zijn gezicht in. Toen liep de man naar Lena en legde een hand op haar schouder, hij voelde het meisje beven, hij voelde haar angst en haar verwachting en, ineens hoopvol gestemd, glimlachte hij tegen haar, en ze gingen naar boven.

De sloep had vertraging. Hij dreef midden op de rivier met uitgeschakelde motor, hij kon niet aanleggen want de hele grote aanlegsteiger was afgezet. Een nauwkeurig berekend vierkant om de aanlegsteiger heen werd vrijgehouden door speciale politie: de agenten waren blond en vriendelijk, ze waren goedgehumeurd, ze droegen stuk voor stuk een nieuw uniform. Achter hen verdrongen zich de tijdgenoten, en sommigen vroegen de agenten wat hier stond te gebeuren, en de vriendelijke, blonde agenten gaven onvermoeibaar inlichtingen en wezen naar de rode kokosloper die over de aanlegsteiger lag. En ze wezen naar de comfortabele, smetteloze staatsiesloep die stevig vastgebonden aan de steiger lag. Die had het recht hier aan te leggen, hij was sneeuwwit, hij was

het gewend kostbare vracht te vervoeren; de andere boten moesten even geduld hebben.

De man herkende zijn sloep op de rivier, hij zag dat die stillag en op het vertrek van de staatsiesloep wachtte, hij hoefde zich dus niet te haasten. Hij tastte naar het blauwe duikerboekje in de zak van zijn jekker, het zat nog in de envelop, samen met zijn aanstelling en zijn loonbelastingkaart, naast zijn sigaretten. En met zijn vingers tegen de oude envelop dacht hij aan het ogenblik dat hij het boekje uit handen had gegeven, hij dacht aan het meisje in dat kantoor, aan de vriendelijke onverschilligheid waarmee zij de gegevens uit zijn duikerboekje had overgeschreven, ze had geen enkele keer iets gevraagd, geen enkele keer iets hoeven nakijken. Nadat ze de geboortedatum gepasseerd was, had hij haar een sigaret aangeboden, maar ze had geweigerd, hem vriendelijk onverschillig bedankt. Ten slotte had ze hem alles overhandigd, alle papieren die hij nodig had, en zijn groet had ze met een zeer correct, zeer klein knikje beantwoord. Boven haar bureau hing een bordje waarmee een grote krant had opgeroepen tot een vriendschapscampagne in de stad: WEES GOED VOOR UW NAASTE, propageerde het bordje.

De man stond met de anderen voor het afgezette vierkant en wachtte, steeds meer tijdgenoten bleven staan, steeds meer kwamen dichterbij en besloten te blijven. En toen werden ze beloond voor hun wachten, vorstelijk en naar behoren beloond. Eerst stopte er een vrij kleine auto en daaruit stapte de chef protocol. De chef protocol was een knappe man, hij was slank, hij droeg een duifgrijs kostuum en zijn haren waren grijs boven zijn smalle, jonge gezicht. In zijn gezelschap bevonden zich twee eveneens goedgeklede heren, ze waren sterker gebouwd

dan de chef protocol, ze liepen anders dan hij, ze hadden hun zondagse pak aan. De chef protocol liep met hen naar de staatsloep, gaf hier de laatste orders, instructies, en de heren in de zondagse pakken controleerden nog eens de veiligheid van de loopplank, controleerden de kussens op de banken en keken of de vloermatten goed lagen, en plotseling waren ze verdwenen.

Toen kwam de grote auto met de burgemeester. Ook de burgemeester was een knappe man, hij was kleiner dan zijn chef protocol, hij was corpulent en ouder, maar zijn gezicht straalde gezondheid uit, het was fris en gebruind door de zon, het stond open voor de wereld, zoals de stad die hij bestuurde. Nauwelijks was de burgemeester uit zijn auto gestapt of een colonne auto's kwam met sirenegeloei aanrijden, alles was piekfijn uitgekiend, alles was grondig doorgerekend in deze stad – hier had het nooit ontbroken aan vlijtige rekenaars en blonde betrouwbaarheid. De colonne stopte en de vriendelijke agenten zetten zich schrap tegen de tijdgenoten, die opdrongen, die nu iets wilden zien, die beloond wilden worden voor het wachten.

De chef protocol was zwijgend ontvangen, ook de burgemeester was zwijgend ontvangen, maar voor de man die nu uit zijn auto stapte, klonk enig bijval, men zwaaide, hij werd verwelkomd. Klein en tenger stond hij voor zijn auto, hij was niet zo'n knappe man als de chef protocol, maar hij was een machtig man, een rijk man, wiens naam een beeld opriep van verre landen en oude legenden. Hij had een rimpelig, melancholiek pindagezicht, zijn ogen stonden droevig, zijn kleine hand omvatte een kostbare staf en in zijn woeste geitenbaard glansde kostelijke olie in de gematigde noordse zon, een zon

die hij niet kende. Thuis, in het verre rijk waar hij de scepter zwaaide, op zijn gloeiende Afrikaanse savannen, was de zon tegenstander en vijand, een vlammende doodsengel, een vurige tiran, meedogenlozer nog dan hij; hier was de zon draaglijk en lauw, hier wekte hij geen hartstocht, geen dromerige loomheid, hier niet. En hij keek naar hem op, de kleine melancholieke monarch, hij keek een moment welwillend naar zijn melkwitte noordse schijnsel, toen bedankte hij lichtelijk verbaasd voor de vriendelijke bijval en nam de ingestudeerde begroeting van de burgemeester officieel in ontvangst.

De burgemeester sprak hem met blauwe ogen en luide stem toe, de monarch luisterde onaangedaan, hij luisterde roerloos, en na de toespraak gaf hij de burgemeester een hand, en ze liepen over de rode kokosloper naar de staatsiesloep: de rondleiding door de haven kon beginnen.

Ook de kleine, melancholieke monarch moest de haven bezichtigen, de haven was de trots en glorie van de grote stad, sinds oudsher haar schatkamer; de haven was verbonden met alles wat traditie had in deze stad, met alles wat meetelde en belangrijk was, en de haven was bezienswaardig, absoluut: dat hadden eerdere staatsbezoeken aangetoond. Met de haven kon men te allen tijde eer inleggen, hij was een echt pronkstuk, een levend panorama van de omzet, hij was het lievelingsgebied van de stad, hij was haar geschiedenis, en haar ziel.

En ze gingen over de loopplank aan boord van de staatsiesloep, die hen moest rondvaren door de ziel van de stad, de burgemeester ging aan boord en de broze monarch en het complete gevolg. Ze namen plaats achter een windscherm, waar ze beschutting zochten tegen de straffe wind, de kleine

heerser had de beste plaats. Hij zat daar stilletjes en verloren, zijn blik drukte geen bijzondere verwachtingen uit, geen gevoel, geen oordeel over dat wat hem omgaf, hij zat erbij alsof hij zijn waardigheid kwijt was, terwijl de sterke heren in hun zondagse pak verschenen en de staatsiesloep van zijn touwen bevrijdden. Langzaam wendde hij de steven naar de rivier terwijl de tijdgenoten zwaaiden en groetten, hij draaide in een schuimende boog naar het midden, lichtjes slingerend met zijn nobele vracht.

De tijdgenoten gingen uiteen, de andere boten die op de rivier hadden moeten wachten, mochten nu aanleggen, ze kwamen haastig naderbij. De man herkende zijn sloep aan het beeldmerk van het bergingsbedrijf; ook zijn sloep kwam naderbij en hij liep met alle anderen de aanlegsteiger af. Hij liep over planken, de rode kokosloper was niet voor hem bestemd, was niet op zijn schoenmaat berekend, hij liep er vlak langs en monsterde zwijgend het materiaal, waarop de zeer kleine vorstelijke voet geen sporen had achtergelaten. Toen hij het plankier over de ponton opstapte, schommelde die onder hem en smakte en klokte, en hij voelde hoe zijn lichaam zachtjes werd opgetild, hoe alles zakte, niet diep, niet opmerkelijk zakte, maar mild en regelmatig, zacht als ademhalingen. En hij voelde een onverwachte vermoeidheid, een trekking in zijn schouders, iets zwaars sloop in zijn lichaam; hij lette niet op de krijsende duikvlucht van de meeuwen, afwezig stond hij tussen sirenegeloei en puffen en knetteren in de havenmiddag, een vreemde te midden van de luidruchtige glorie van op de zee gerichte arbeid. Toen hoorde hij zijn naam, hoorde hem van omlaag uit een zwarte motorsloep. Een reus met een klein

hoofd en een rozig kindergezicht riep hem, en toen de man omlaag keek, vroeg de reus voor alle zekerheid:

‘Ben jij Hinrichs?’

‘Ja’, zei de man.

‘Spring d’r maar in dan.’

En hij sprong in de sloep, geen loopplank maakte het hem makkelijk, maar hij landde goed op de vloerplanken en bleef al balancerend overeind. De reus begroette hem niet, hij stond al aan het roer, liet het stuurwiel rondwervelen, schatte met een snelle blik de afstand tussen beide oevers en manoeuvreerde de sloep door de stroming.

Ze voeren dwars over de rivier, langs de werf en verder door een sluis, en ten slotte bereikten ze hun doel. Het was een afgelegen havenbekken, windstil en doods, en het rook hier anders dan op de rivier; het was niet de lichte zilte geur van de zee, niet de lucht van teer en terpentijn, van roet en hout, hier hing een andere lucht. Hier rook hij slechts verrotting en verval, slobberende levenloosheid; het water was smerig en bedekt met olie, koolstronken dreven erop, blikjes en verrot hout, geen meeuw streek hier neer. Alles lag er nog bij zoals aan het einde van de oorlog, de kademuren verwoest, de giraffenhalzen van de rijdende kranen geamputeerd, geknakt en verbrijzeld, locomotieven lagen ruggelings naast hun rails, en in het water, nog aan touwen, spookachtig vastgebonden aan bolders en dukdalven, rustten de schepen. Ze waren doormidden gebroken, ze waren op hun kant gaan liggen, enkele waren vredig en loodrecht gezonken, een klein passagiersschip stak alleen nog met zijn boeg wanhopig boven het water uit en het leek net alsof hij op het laatste ogenblik,

toen de bom hem trof, koers naar de hemel had willen zetten. Een andere schuit was gekapseisd, hij hing met zijn kiel omhoog in de touwen, hij lag daar zwart en enorm en dood, als een walvis die in een raadselachtig besluit het ondiepe had opgezocht, water van de stervenden, strand van de doden. De motorsloep gleed langzaam door het bekken der dode schepen, de boeggolven deinden naar de kade, klotsten slobberend door verroeste stuurhutten, braken, verliepen. De reus zette de motor uit, de sloep dreef uit en voer langs zij bij het bergingsschip, dat in een hoek van het havenbekken vertuid lag; ze werden al verwacht.

Hinrichs begroette de signaalhouder en de mannen aan de pompen, het bleef bij een korte begroeting, want ze hadden een duiker omlaaggestuurd en volgden zijn werk op de bodem van het dode, zwarte havenbekken. Daarna begroette hij ook de andere mannen op het bergingsschip, het waren rustige, zwijgzame mannen, allemaal jonger dan hij, allemaal steviger. Ze gaven hem een hand, ze knikten tegen hem, ze wezen naar de vele wrakken en lieten hem staan. En de reus wees hem de hut waar hij zijn spullen kwijt kon, ze hadden alles al voor hem klaargelegd en voorbereid, en hij glimlachte en zei tegen de reus:

‘Dat pak heeft niet lang gelegen.’

‘Nee,’ zei de reus.

‘Is mijn voorganger weg?’

‘Hij was onvoorzichtig. Hij raakte bewusteloos nadat we wat hadden opgeblazen, en zijn hoofd heeft ’t helmventiel opgeduwd. Hij wilde ’t opblazen beneden afwachten, toen is ’t gebeurd. Hij was te oud.’